

EUROOPA KOHTU OTSUS

13. juuli 1983^{*}

Täiendharidus – Täiendav sisseastumistasu

Kohtuasjas 152/82,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Brüsseli neljanda kantoni Juge de Paix' (kantoni kohus) eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Sandro Forcheri ja tema abikaasa Marisa Forcheri, sündinud **Marino**, elukoht Linkebeek'is,

ja

Belgia riik, esindaja: rahvahariduse ja prantsuse kultuuri minister,

ning

Asbl Institut supérieur de sciences humaines appliquées – École ouvrière supérieure, (Mittetulundusühing Rakenduslike sotsiaalteaduste kõrgkool – Kõrgem tööstuskool), **Anderlecht**,

eelotsuse tegemiseks asutamislepingu artiklite 7 ja 48, töötajate vaba liikumist ühenduse piires käsitleva nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse nr 1612/68 (EÜT L 257, 19.10.1968, ptk 05, kd 01, lk 15) ning Euroopa Ühenduste privileegide ja immunitetide protokollis artiklite 12 ja 13 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: president A. O'Keefe, kohtunikud P. Pescatore, G. Bosco, T. Koopmans ja K. Bahlmann,

kohtujurist: S. Rozès,

kohtusekretär: P. Heim,

^{*} Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Oma 11. detsembri 1981. aasta otsusega, mis laekus Euroopa Kohtusse 14. mail 1981, pöördus Brüsseli neljanda kantoni Juge de Paix (kantoni kohus) Euroopa Kohtu poole eelotsuse saamiseks vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 177 kahes küsimuses asutamislepingu artiklite 7 ja 48, töötajate vaba liikumist ühenduse piires käsitleva nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse nr 1612/68 (EÜT L 257, 19.10.1968, ptk 05, kd 01, lk 15) ning Euroopa Ühenduste privileegide ja immunitetide protokolli artiklite 12 ja 13 tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused tõstatati kohtumenetluses täiendava sisseastumistasu kohta, mida kirjeldatakse „tasuna välisüliõpilastele”, mida nõuti 1979. ja 1980. õppeaastate eest Brüsselis töötavalt Itaalia kodakondsusega komisjoni ametniku itaallannast abikaasalt.

3. Nimetatud tasu on nõutud Belgias alates 1976. õppeaastast kõikidelt üliõpilastelt, kes ei ole Belgia kodakondsusega ja kelle vanemad ei ela Belgias. Ülikoolivälise täiendhariduse korral, mille hulka kuulub Institut supérieur de sciences humaines appliquées, kuhu pr Forcheri astus, märgiti rahvahariduse ministri 8. juuni 1978. aasta ringkirjas, mis kehtis põhikohtuasjas käsitletava sisseastumise ajal, et välisüliõpilaste tasu ei nõutud eelkõige nendelt üliõpilastelt, kelle vanemad olid Belgias Euroopa Ühenduste juures töötavad välismaalastest ametnikud või kelle abikaasa oli Belgia elanik, oli tasulisel tööel seal ja maksis makse Belgia riigikassasse. Tuleb siiski märkida, et 1981/82. õppeaastal võimaldatakse 12. mai 1981. aasta ringkirjaga Belgias elava Euroopa ühenduste ametniku abikaasale ja mitte enam üksnes lastele sama kohtlemist nagu Belgia kodakondsusega üliõpilastele.

4. Nõudes selgitust rahvahariduse ministrilt, sai pr Forcheri abikaasa 7. mai 1980. aasta kirjaga vastuse selle kohta, et pr Forcheri ei peaks „saama vabastust välisüliõpilaste tasust Euroopa ühenduste ametniku abikaasana, kuna see eelisõigus antakse ainult juhul, kui üliõpilase abikaasa on tasulises teenistuses ja maksab makse Belgia riigikassasse, mis ei ole aga nii ühenduse ametnike korral.”

5. Põhikohtuasja hagejad esitasid selle asja Brüsseli neljanda kantoni Juge de Paix'ile, kes võttis seisukoha, et see kohtuasi hõlmas ühenduse õiguse tõlgendamisega seotud probleeme ja esitas Euroopa Kohtule järgmised küsimused eelotsuse saamiseks:

„1)Arvestades eriti Euroopa Ühenduse liikmesriikide kodanike vahelise mittediskrimineerimise põhimõtet, mis sisaldub muuhulgas EMÜ asutamislepingu artiklis 7 ja töötajate vaba liikumise kontekstis EMÜ asutamislepingu artiklites 48 ja 49, töötajate vaba liikumist ühenduse piires käsitleva nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse nr 1612/68 artiklis 12, nimetatud määrust on muudetud nõukogu 9. veebruari 1976. aasta määrusega (EMÜ) nr 312/76, ja Euroopa Ühenduste privileegide ja immunitetide protokollis artiklis 12, kas ühenduse õiguse alusel on seaduslik nõuda välisüliõpilaste sisseastumistasu maksmist Belgias sellistelt üliõpilastelt, kes on ühenduse ametnike abikaasad, on liikmesriigi kodanikud ja elavad Belgias, sest nende abikaasad peavad seal elama seoses töötamisega ühenduse institutsioonis, kui samal ajal Belgia ja Luksemburgi üliõpilastele seda nõuet ei kohaldata ?

2) Kas keeldumine andmast vabastust välisüliõpilaste sisseastumistasust eespool nimetatud üliõpilastele sel põhjusel, et nende abikaasad on ühenduse ametnikud ja ei maksa makse Belgia riigikassasse, kujutab Euroopa Ühenduste privileegide ja immunitetide protokollis artikli 13 teise lõike rikkumist?”

6. Need küsimused on mõeldud selleks, et võimaldada siseriiklikul kohtul määrata kindlaks, kas ühenduse õigusega on vastavuses siseriiklik õigussäte, millega nõutakse oma kohustuste täitmise järgses liikmesriigis elava ühenduse ametniku abikaasalt sisseastumistasu täiendhariduse kursusel osalemise eest, kui sellist tasu ei nõuta vastava liikmesriigi kodanikult või selle isiku abikaasalt.

7. Kõigepealt tuleb meeles pidada, et asutamislepingu artikliga 7 keelatakse asutamislepingu reguleerimisalas ja, ilma et see piiraks selles sisalduvat mis tahes sätet, igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel.

8. Antud juhul ei eitata, et Belgia eeskirjadega sätestatakse antud kohtuasja puudutavas küsimuses erinev kohtlemine Belgia kodanikele ja teiste liikmesriikide kodanikele. Siseriiklik kohus küsib seetõttu, kas ühenduse ametniku abikaasa puhul, kes ei ole Belgia või Luksemburgi kodanik, kuulub sisseastumistasu maksmine asutamislepingu „reguleerimisalasse” ja kui see on nii, siis kas see asjaolu, et Belgias töötavad ühenduse kodanikud on vabastatud Belgia riigile maksude vabastamisest, võib olla asjakohane selles suhtes.

9. Sellele küsimusele vastates tuleb märkida, et ühenduse ametnike õiguslik seisund liikmesriikides, kus nad töötavad, tuleneb asutamislepingu reguleerimisalast kahepoolisel alusel, seoses nende ametikohaga ühenduse juures ja seetõttu, et nad peavad saama kasutada kõiki hüvesid, mis tulenevad ühenduse õigusest liikmesriikide kodanikele seoses liikumisvabaduse, asutamisevabaduse ja sotsiaalse kindlustusega.

10. Asutamislepingu artiklis 48 sätestatakse, et töötajate liikumisvabadus tagatakse ühenduse piires hiljemalt üleminekuperioodi lõpuks. See nõuab igasuguse liikmesriikide töötajate kodakondsusel põhineva diskrimineerimise kaotamist nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul.

11. Vastavalt nii ühenduse seadusandlikule praktikale ja Euroopa Kohtu kehtestatud pretsedendiõigusele ei tohi liikumisvabadust tõlgendada kitsamalt. Nagu nõukogu määruse nr 1612/68 preambuli põhjendustes sätestatakse, peab tööjõu liikuvus ühenduse piires olema üks vahendeid, mille abil töötajale on tagatud võimalus parandada oma elu- ja töötingimusi ning edendada oma ühiskondlikku edasiminekut.

12. Vastavalt sama määruse preambuli viiendale põhjendusele nõutakse liikumisvabaduse objektiivse mõõdupuu järgi vabaks ja väärikaks kasutamiseks tegeliku ja seadusjärgse võrdse kohtlemise tagamist kõiges, mis on seotud töötamise ja eluaseme saamisega, samuti töötajate liikumist takistavate piirangute kõrvaldamist, eelkõige selliste piirangute kõrvaldamist, mis on seotud töötaja õigusega olla koos oma perega ja tema pere integreerimistingimustega vastuvõtjariiki.

13. Seetõttu kerkib küsimus, kas juurdepääs koolituskursustele, eriti kutseõppe osas, kuulub asutamislepingu reguleerimisalasse.

14. Asutamislepingu artikliga 128 nõutakse, et nõukogu, tegutsedes komisjoni ettepaneku alusel ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega, kehtestaks ühise kutseõppepoliitika rakendamise üldpõhimõtted, mis võivad soodustada nii riigi rahvamajanduse kui ka ühisturu harmoonilist arengut.

15. Seda sätet rakendades võttis EMÜ nõukogu vastu 2. aprilli 1963. aasta määruse, millega kehtestatakse ühise kutseõppepoliitika rakendamise üldpõhimõtted. Selle otsuse põhjendustes sätestatakse muuhulgas, et ühise kutseõppepoliitika tõhus rakendamine soodustab töötajate liikumisvabadust ja et kõigil inimestel peaks olema võimalus saada oma tööelu erinevatel etappidel piisavat alg- ja täiendõpet ning vajaduse korral ka kutsealast ümberõpet.

16. Vastavalt otsuses sätestatud teisele põhimõttele peavad ühisel kutseõppepoliitikal olema teatud põhieesmärgid, milleks on muuhulgas luua kõikidele inimestele piisavat kutseõpet tagavad tingimused ja jagada kõikidele inimestele tööalaseid teadmisi ning kogemusi vastavalt nende kalduvustele ja võimetele, samuti võimaldada neil saada ametikõrgendust või uute ning kõrgematasemeliste tööülesannete jaoks vajalikku väljaõpet.

17. Järelikult, kuigi vastab tõele, et haridus- ja kutseõppepoliitika ei kuulu nende valdkondade hulka, mis on asutamislepinguga antud ühenduse institutsioonide pädevusse, kuulub võimalus seda liiki väljaõppeks asutamislepingu reguleerimisalasse.

18. Seega, kui liikmesriik korraldab eelkõige kutseõppealaseid koolituskursusi, siis, nõudes teise liikmesriigi kodanikult, kes on end esimeses liikmesriigis nõuetekohaselt sisse seadnud, kursusel osalemiseks sisseastumistasu, mida ei nõuta oma riigi kodanikelt, on tegemist diskrimineerimisega kodakondsuse alusel, mis on asutamislepingu artikliga 7 keelatud.

19. Ühenduse ametniku ja tema pere eriseisundi puhul tuleb silmas pidada, et ametnik on ametnike personalieeskirjade artikli 20 alusel tavaliselt kohustatud elama oma

teenistuskohas. Kuigi ühenduse privileegide ja immunitetide protokollis artikli 13 kohaselt on ta vabastatud siseriiklikest maksudest ühenduse poolt makstud palkadelt, töötasudelt ja muudelt rahalistelt tasudelt, on ta sama artikli esimese lõigu kohaselt maksukohustuslane ühenduse kasuks palkadelt, töötasudelt ja rahalistelt tasudelt makstava maksu osas, millest liikmesriik ühenduse liikmena saab kaudselt kasu. Seetõttu ei ole asjaolu, et ta ei maksa maksu oma palgalt riigikassasse, mõjuv põhjus, et eristada ametniku ja tema pere juhtumit võõrtöötaja juhtumist, kelle tulu kuulub maksustamisele tema elukohajärgse riigi poolt.

Kohtukulud

20. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia Vabariigi ja Ühendkuningriigi ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

vastates talle Brüsseli neljanda koja Juge de Paix'i 11. detsembri 1981. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

Kui liikmesriik korraldab eelkõige kutseõppealaseid koolituskursusi, siis, nõudes teise liikmesriigi kodanikult, kes on end esimeses liikmesriigis nõuetekohaselt sisse seadnud, kursusel osalemiseks sisseastumistasu, mida ei nõuta oma riigi kodanikelt, on tegemist diskrimineerimisega kodakondsuse alusel, mis on asutamislepingu artikliga 7 keelatud.

O'Keefe

Pescatore

Bosco

Koopmans

Bahlmann

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. juulil 1983 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Neljanda koja president

P. Heim

A. O' Keeffe